«Мал шаруашылығының жағдайы туралы есеп» 24-аш (жылдық) статистикалық нысанын толтыру жөніндегі нұсқаулық

Инструкция по заполнению статистической формы 24-сх (годовая) «Отчет о состоянии животноводства»

1. Статистикалық байқаудың мақсаты

Осы нысанды байқаудың мақсаты мал шаруашылығының негізгі көрсеткіштерін анықтау болып табылады.

2. Респонденттер тобы

Осы нысанды негізгі немесе қосалқы экономикалық қызмет түрлері «Мал шаруашылығы» боп табылатын жұмыс істейтіндердің санына байланыссыз барлық заңды тұлғалар және қызметкерлерінің саны 50-ден асатын шаруа (фермер) қожалықтары табыс етеді.

3. Нысанда пайдаланылатын терминдер мен анықтамалар

Союға өткізілген мал мен құс (тірідей салмақта) – бұл мал мен құстың (ересек мал мен қатар төлдерді де) сойылуға тиісті сатылғаны.
Сүт өндірісіне сүт және ет бағытты табындардың барлық сауын сиырларынан, қысыр сиырлардан, бордақылаудағы мен жайылымдағы сиырлардан және төлдеген қашарлардан (малдың басқа түрлеріне ұқсас) сауылған сүт кіреді, бұзауларды (қозы, құлын,торай, бота және басқа төлдерді) тамақтандыруға жұмсалған сауылған сүт пен уыз қоса. Бұзаулардың (қозы, құлын,торай, бота және басқа төлдердің) емген сүті есептелмейді.
Алынған жұмыртқаға шаруашылықтағы құстың барлық түрінен (тауық, үйрек, қаз, күке тауық, мысыр тауығы, бөдене, түйеқұстар) алынған жұмыртқа кіреді.
Жүн өндірісіне қойдан (ешкіден, түйеден) қырқылған жүн табиғи (нақты) салмағымен есептеледі, қайта қырқылған және шаруа ішінде қажеттілікке жұмсалған жүн қосылады. Сатып алынған немесе шаруашылықтың сырттан алынған жүн бұған енгізілмейді.
Терілер өндірісіне түрлі түсті, ерекше түрі бар елтірлі қозы терілері кіреді. Жетпи туылған қозылар тақыр мен қаракүлша тері береді.
Ірі терілер өндірісіне салмағы 10 килограммнан астам жана сойылған ірі қара мал, жылқы, түйе және т.б. терілер жатады.
Шағын терілер өндірісіне салмағы 10 килограммға дейін жана сойылған қой, ешкі, бұзау, құлын, бота терілер жатады.

4. Әдіснамалық түсініктемелер

Жыл басындағы мал мен құс санында шаруашылықтың мал қорасында, немесе жайлауда болғанына қарамастан, шаруашылықтағы мал мен құс түрлерінің нақты саны **1 бөлімде** көрсетіледі.
Алынатын өсімге өсімнін сойылған немесе өлген төлді қоса есептегенде, шаруашылықтың иелігіндегі барлық аналықтан тірідей туған төл жазылады.
Алынғанга шарушылықтың ауыл шаруашылығы кәсіпорындарынан, шаруа (фермер) қожалықтарынан және халықтан сатып алынған мал мен құс саны жазылады.
Басқа да түсімге малдың басқа түсімдерінің барлығы жазылады.
Етке өткізілгенде өткізу арналарына байланыссыз, тірідей және сойыс салмағында барлық мал мен құстың саны көрсетіледі: дайындаушы ұйымдарға, қайта өңдейтін кәсіпорындарға, қоғамдық тамақтандыру желісі арқылы (асханалар, мейрамханалар, дәмханалар), сауда желісі арқылы, базарларды қоса, сонымен қатар экспортқа сату. Одан басқа, мал мен құстарды ұйымдарға, кәсіпорындарға жанар-жағар май, энергия көздері, қосалқы бөлшектер, т.с.с. айырбастау ретінде мекемелер мен кәсіпорындарға берілген мал, сондай-ақ малдың заттай ақы ретінде шаруашылық жұмыскерлері мен жалданған адамдарға берілгені, жеке қажетке пайдаланылған шаруашылықта сойылған (соның ішінде тамаққа және т.б.). Өсіруге сатылған төл, сатылған асыл тұқымды төл мен

1. Цель статистического наблюдения

Целью наблюдения данной формы является определение основных показателей развития животноводства.

2. Круг респондентов

Указанную форму заполняют и представляют один раз в год в органы государственной статистики все юридические лица, независимо от численности работников, и крестьянские (фермерские) хозяйства с численностью работающих свыше 50 человек с основным и неосновным видами экономической деятельности «Животноводство».

3. Термины и определения, используемые в форме

Реализовано на убой скота и птицы (в живом весе) - это реализация скота и птицы (взрослого и молодняка), подлежащего забою.
Производство молока отражает объем надоенного молока от всех без исключения коров молочного и мясного стада, яловых коров, коров на откорме и нагуле, а также растелившихся телок (аналогично по другим видам скота), включая надоенное молоко и молозиво, израсходованное на выпойку телят (ягнят, жеребят, поросят, верблюжат и другого приплода). Молоко, высосанное телятами (ягнятами, жеребятами, поросятами, верблюжатами и другим приплодом) при подсосном содержании, не учитывается.
Получено яиц отражает количество яиц, полученных от определенного вида птиц (кур, уток, гусынь, индеек, цесарок, перепелок, страусов) принадлежащих хозяйству.
Производство шерсти отражает объем шерсти в натуральной (физической) массе, состриженной с овец (коз, верблюдов), включая шерсть повторной стрижки. Шерсть, купленная или полученная хозяйством со стороны, не учитывается.
Производство шкурок включает шкурки смушковых ягнят, имеющие особые формы завитков и разнообразный окрас. Недоношенные ягнята дают голяк и каракульчу.
Производство крупных шкур включает шкуры крупного рогатого скота, лошадей, верблюдов и др. в парном состоянии весом свыше 10 кг.
Производство мелких шкур включает шкуры овец, коз, телят, жеребят, верблюжат и др. в парном состоянии весом менее 10 кг.

4. Методологические пояснения

В **разделе 1** отражается фактическое наличие в хозяйстве скота и птицы по видам, независимо от того, находился он на скотном дворе хозяйства или на отгоне.
Получение приплода отражает приплод, родившийся живым от маток, принадлежащих хозяйству, включая приплод, который впоследствии был продан, забит или пал.
Приобретение отражает количество голов скота и птицы, купленного у сельхозпредприятий, крестьянских (фермерских) хозяйств и хозяйств населения.
По прочему поступлению учитываются все другие виды поступления скота и птицы.
Реализация на убой учитывает все поголовье реализованного на убой скота и птицы в живой и убойной массе, независимо от каналов реализации: заготовительным организациям, перерабатывающим предприятиям, через сеть общественного питания (столовые, рестораны, кафе), торговую сеть, включая рынки, а также на экспорт. Кроме того, включается выдача скота и птицы организациям, предприятиям по бартерным сделкам за ГСМ, энергоносители, запчасти и т.п., работникам хозяйства и привлеченным лицам в порядке натуроплаты, забитые в хозяйстве

ересек мал енгізілмейді. Қой бойынша қаракөл елтірісіне сойылған төл де есептеледі (етке сойылған қой мен ешкінің бір басының тірідей салмағын анықтау барысында бұл сан алынып тасталады).

Мал өлімі және опат болуы барлық өлім-жітімге ұшыраған мал кіреді, сондай-ақ еті тағамға қолданылмаған немесе тек қана аң мен малға азыққа пайдаланылған сойылған мал жатады.

Сатылатын малға ауыл шаруашылығы кәсіпорындарына, шаруа (фермер) қожалықтарына және халыққа сатылған малдың барлық саны, бұдан әрі өсіруге жарамды малдың қосымша еңбек ақы ретінде берілгені малы, өсіруге сатылған төл, сатылған асыл тұқымды төл мен ересек мал жатады.

Өзге де шығыс есепке кірмеген басқа барлық мал шығару жағдайлары көрсетіледі.

Жылдын соңында қолда бары шаруашылықтың мал қорасында, жайлауда немесе жұмыста және т.с.с. болғанына қарамастан, шаруашылықтағы барлық мал мен құстың саны көрсетіледі. Сиырлар санына негізгі табындағы ұрықтандырылып бұзаулаған қашарларды негізгі табынға көшіргеннен кейін, суалған және қысыр сиырларды қоса, сүт пен ет бағытындағы барлық сиырлар көрсетіледі.

Аналықтардың санына орта айлық есеппен барлық мал мен құс түрі аналықтарының саны жатады.

Сиырлар санына негізгі табындағы ұрықтандырылып бұзаулаған қашарларды негізгі табынға көшіргеннен кейін, суалған және қысыр сиырларды қоса, сүт пен ет бағытындағы барлық сиырлар жатады.

2 бөлімнің барлық көрсеткіштері ауыл, орман және балық шаруашылығы өнімдерінің (тауарлар, қызметтер) статистикалық сыныптауышына сәйкес ай сайын қатаң түрде толтырылады.

«Өнім түрлері» бағанына мал шаруашылығы өнімдерінің мынадай көрсеткіштері енгізіледі:

- союға өткізілген мал мен құс (тірідей салмақпен) – барлығы, түрлері бойынша ажырату «Мал мен құстың нақты бары және қозғалысы» 1 бөлімнің 9 бағанда көрсетіледі;
- сүт – барлығы, соның ішінде: сиыр; бие; түйе; қой; ешкі; сүттің өзге де түрлері;
- жұмыртқа – барлығы, соның ішінде: тауық, қаз, үйрек, күрке тауық жұмыртқасы, жұмыртқаның өзге де түрлері;
- жүн – барлығы, соның ішінде: қой, ешкі, түйе;
- ешкі түбіті, мамық-қауырсын;
- қаракөл;
- ірі терілер;
- шағын терілер;
- қоян терісі;
- марал мүйізі;
- бал.

«Сүт өндіру - барлығы» көрсеткішіде әрбір сүт түрі бойынша сүт және ет бағытты табындардың барлық сауын сиырларынан, қысыр сиырлардан, бордақылаудағы мен жайылымдағы сиырлардан және төлдеген қашарлардан (малдың басқа түрлеріне ұқсас) сауылған сүт кіреді. Бұл деректерге бұзауларды (құлын, бота, қозы, торай және басқа төлдерді) тамақтандыруға жұмсалған сауылған сүт пен уыз қосылады. Бұзаулардың (құлын, бота, қозы, торай және басқа төлдердің) емген сүті есептелмейді.

«Алынған жұмыртқа - барлығы» көрсеткішіне шаруашылықта алынған жұмыртқа есебіне, жыл басынан есепті мерзімге дейін шаруашылықтағы құстың барлық түрінен (тауық, үйрек, қаз, күрке тауық, мысыр тауығы, бөдене), шығындалған (жарылған, бұзылған, т.б.) және ұя басар құспен немесе инкубаторда балапан басып шығаруға жұмсалған жұмыртқа санын қосқанда, алынған жұмыртқа кіреді. Барлық жұмыртқа және тауық жұмыртқасын өндіру бойынша деректер мың данамен көрсетіледі.

«Жүн» көрсеткішіне жыл басынан бері есепті мерзімге дейін қырқылған жүн табиғи (нақты) салмағымен есептеледі. Жүн өндіруде (нақты салмақта) шаруашылықішілік қажеттілікке жұмсалған жүнді қоса, қойдан, ешкіден нақты қырқылған жүн енгізіледі. Бұған ешкі түбіті, қайта қырқылған жүн және шаруашылықішілік қажеттілікке жұмсалған жүн кіреді, бірақ сатып алынған немесе шаруашылықтың сырттан алған, соның ішінде үй шаруашылықтарынан алынған жүн де бұған енгізілмейді.

«АШӨСС бойынша коды» бағанын жоғарыда келтірілген мал шаруашылығы өнімдеріне сәйкес статистиканың жергілікті органы толтырады.

скот и птица, мясо которых использовано на собственные нужды (в том числе на питание и т.д.). По овцам учитывается также поголовье приплода, забитого на каракульские смушки (при определении живого веса одной головы забитых на мясо овец, это количество (в живом весе) не учитывается).

В падеж и гибель включаются все павшие и погибшие, а также забитый скот, мясо которого не было использовано в пищу или использовано только на корм зверям и скоту.

Продажа включает количество голов скота и птицы, проданного сельхозпредприятиям, крестьянским (фермерским) хозяйствам и хозяйствам населения, включая скот, выданный в порядке оплаты труда, а также проданный молодняк на доращивание, племенной молодняк и взрослый скот.

По прочему выбытию учитываются все другие случаи выбытия скота.

Наличие на конец года включает количество скота и птицы, принадлежащего хозяйству на последний день года, независимо от того, находилось ли оно на скотном дворе хозяйства или в отгоне.

По маточному поголовью показывается среднегодовое маточное поголовье всех видов скота и птицы.

К числу коров необходимо относить коров отдельно молочного и мясного направления основного стада, включая отелившихся осемененных телок после перевода их в основное стадо, сухостойных и яловых коров.

Все показатели **раздела 2** заполняются строго в соответствии со статистическим классификатором продукции (товаров и услуг) сельского, лесного и рыбного хозяйства.

В графу «Виды продукции» включаются следующие показатели продукции животноводства:

- реализованные на убой скот и птица (в живом весе) – всего, расшифровка по видам указывается в соответствии с графой 9 раздела 1 «Наличие и движение поголовья скота и птицы»;
- молоко – всего, в том числе: коровье, кобылье, верблюжье, овечье, козье, прочие виды молока;
- яйца– всего, в том числе: куриные, гусиные, утиные, яйца индеек, прочие виды яиц;
- шерсть – всего, в том числе: овечья, козья, верблюжья;
- пух козий, пух-перо;
- каракуль;
- шкуры крупные;
- шкуры мелкие;
- шкуры кроличьи;
- панты маралов;
- мед.

По показателю «производство молока - всего» по каждому виду молока отдельно учитывается молоко, надоенное от всех без исключения коров молочного и мясного стада, яловых коров, коров на откорме и нагуле, а также растелившихся телок (аналогично по другим видам скота). В эти данные включается надоенное молоко и молозиво, израсходованное на выпойку телят (жеребят, верблюжат, ягнят, поросят и другого приплода). Не учитывается, при подсосном содержании, молоко, высосанное телятами (жеребятами, верблюжатами, ягнятами, поросятами и другим приплодом).

Показатель «получено яиц - всего» включает количество яиц, полученных в хозяйстве за год от определенного вида птицы (кур, уток, гусынь, индеек, цесарок, перепелок) принадлежащих хозяйству, включается потеря яиц (бой, порча и т. д.) и количество яиц, израсходованных на вывод цыплят, утят, гусят, индюшат и др., наседками или в инкубаторе. Данные по производству всего яиц и яиц куриных представляются в тыс. штуках.

Показатель «шерсть» включает шерсть, состриженную за год в натуральной (физической) массе. В производство шерсти (в физическом весе) включается вся фактически настриженная шерсть с овец, коз, верблюдов, включая шерсть, использованную на внутрихозяйственные нужды. Сюда же включается козий пух, шерсть повторной стрижки, шерсть-линька и включает шерсть, использованную на внутрихозяйственные нужды, но шерсть, купленная или полученная хозяйством

3 бөлімде сауын сиырлардың орташа саны белгілі бір кезең ішіндегі сауынды сиырлардың мал азығы күні сомасын осы кезеңдегі күн санына бөлу жолымен есептеледі. Бір бас малдың бір тәулік ішінде шаруашылықта болуы мал азығы күні деп есептеледі. Сонымен бірге тауық мекиенін орташа саны есептеледі.

4 бөлімде жауарлардың, құстардың, бауырымен жорғалаушылардың, ұлулардың, жәндіктердің өзге де түрлерін өсіруге жататындар:

- ара шаруашылығы;
- қоян өсіру;
- үй жануарларын (ит, мысық);
- еркіндіксіз жартылай үй жағдайындағы немесе жабайы жануарларды, құстарды, бауырымен жорғалаушыларды, жәндіктерді өсіру;
- зертхана жануарларын өсіру;
- терісі бағалы аңдарды өсіру;
- тұт ағашының жібек құртын өсіру;
- суда жүзетін бауырымен жорғалаушылар мен бассейндерде бақалар өсіру;
- ұлуларды өсіру.

«Өзге де мал түрлері» бағанында АШӨСС сыныптауышына сәйкес өзге де мал мен құс түрлері көрсетіледі.

«АШӨСС коды бойынша» бағанын статистика органдары толтырады, терісі бағалы аңдардың түрлері бойынша олардың коды АШӨСС сыныптауышы бойынша көрсетіледі.

«Өлшем бірлігі» бағанында жануарлар түрлеріне сәйкес басы, данасы немесе килограмы бойынша өлшем бірлігі толтырылады.

1-бағанда ара шаруашылығы бойынша бал ара ұясының саны, ал 2 және 3-бағандарда бал, балауыз және ара шаруашылығының басқа да өнімдерін заттай және ақшалай тұлғалануда өткізу көрсетіледі.

Қояндарды, терісі бағалы аңдарды өсіру бойынша: 2 және 3-бағандарда бұл жануарлардың терісін өткізу, 4 және 5-бағандарда сол шаруашылықта теріні өңдеу (өңдеу, үлбір бұйымдарды және т.б. тігу) көрсетіледі.

Үй жануарларын, жартылай үй жағдайындағы немесе жабайы аңдарды, құстарды, бауырымен жорғалаушыларды, зертхана жануарларын, суда жүзетін бауырымен жорғалаушылар мен бақаларды, ұлуларды өсіру және өткізу бойынша бағандарда (2 және 3-бағандар) олардың тірі күйіндегісі көрсетіледі, бұл жануарлар түрлері үшін өңдеу (3,4-бағандар) толтырылмайды.

Тұт ағашының жібек құртын өсірумен айналысатын шаруашылық, өткізу бойынша бағандарда тұт ағашының жібек құртын өткізуі көрсетіледі.

5 бөлімде шаруашылық иелігіндегі жас және жыныс топтары бойынша шаруашылықтың мал қорасында ма, жайлауда ма, жұмыста ма т.с.с. оған байланыссыз мал мен құстың саны көрсетіледі. Деректер АШӨСС-ке сәйкес толтырылады.

со стороны, в том числе и от домашних хозяйств сюда не включается.

Графа «Код по СКПСХ» заполняется работником органа статистики в соответствии вышеуказанным видам животноводческой продукции.

Среднее поголовье дойных коров в **разделе 3** рассчитывается путем деления суммы кормодней дойных коров за год на число дней в году. Кормоднем считается пребывание в хозяйстве одной головы скота в течение суток. Аналогично рассчитывается среднее поголовье кур-несушек.

В **разделе 4** отражаются данные по разведению прочих видов животных, птиц, пресмыкающихся, улиток, насекомых, куда относятся:

- пчеловодство;
- разведение кроликов,
- домашних животных (собак, кошек);
- разведение в неволе полудомашненных или диких животных, птиц, пресмыкающихся, насекомых;
- выращивание лабораторных животных;
- выращивание пушного зверя;
- выращивание тутового шелкопряда,
- водоплавающих рептилий и лягушек в бассейнах;
- выращивание улиток.

В графе «Виды прочих животных» указываются виды животных и птиц в соответствии с классификатором СКПСХ. Код СКПСХ заполняется работником органа статистики.

В графе «Единица измерения» заполняются единицы измерения по соответствующему виду животных в головах, штуках или килограммах.

По пчеловодству в графе 1 показывается количество пчелосемей, а в графах 2 и 3 – реализация меда, воска и другой продукции пчеловодства в натуральном и денежном выражении.

По разведению кроликов, пушных зверей: в графах 2 и 3 показывается реализация шкурок этих видов животных, в графах 4 и 5 – переработка шкурок в самом хозяйстве (выделка, пошив меховых изделий и т.д.).

По разведению домашних животных, полуодомашненных или диких животных, птиц, пресмыкающихся, лабораторных животных, водоплавающих рептилий и лягушек, улиток в графах по реализации (графы 2 и 3) показывается их реализация в живом виде, для этих видов животных переработка (графы 3, 4) не заполняется.

Хозяйства, занимающиеся разведением тутового шелкопряда, в графах по реализации показывают реализацию коконов тутового шелкопряда.

В **разделе 5** показывается количество видов скота и птицы по половозрастным группам, принадлежащих хозяйству, независимо от того, находился он на скотном дворе хозяйства, в отгоне на пастбищах, на работе и т. п. Все показатели заполняются строго в соответствии со статистическим классификатором продукции (товаров и услуг) сельского, лесного и рыбного хозяйства.